

ทะแยมมอญ

ทะแยมมอญ เป็นชื่อที่คนไทยเรียกการแสดงอย่างหนึ่งของคนมอญ ซึ่งน่าจะเพี้ยนมาจากภาษามอญว่า “ตะเหยห์” หมายถึง การขับร้อง

ทะแยมมอญเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวมอญที่มีลักษณะเป็นเพลงปฏิพากย์ คือการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง คล้ายกับการเล่นเพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ฯลฯ นักร้องฝ่ายชาย (แหมีะแขวกนิฮ์ เตราะฮ์) และนักร้องฝ่ายหญิง (แหมีะแขวกนิฮ์แปรา) ร้องโต้ตอบกันเป็นคู่ ๆ พร้อมกับการร่ายรำประกอบเนื้อร้องเกี่ยวกับพุทธประวัติ นิทานชาดก และประวัติศาสตร์ นำมาผูกเป็นเรื่องราวขับร้องแทนการเล่า มีรูปแบบการแสดง ๓ ขั้นตอน คือ พิธีบูชาครู บทไหว้ครู และขับร้องโต้ตอบกันระหว่างชาย - หญิง ด้วยคำร้องนั้นซึ่งเดิมเป็นภาษามอญล้วน ๆ แต่ปัจจุบันได้มีการประยุกต์คำร้อง จึงมีทั้งที่เป็นภาษามอญ และที่เป็นภาษามอญปนไทย ซึ่งมักใช้กับทำนองเพลงสมัยใหม่ ปัจจุบันมีคณะแสดงอยู่คณะเดียวคือ “คณะหงส์ฟ้ารามัญ” มีนาย กัลยา ปุงบางกระดี เป็นหัวหน้าวง

วงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเรียกว่า “วงโกรจยาม” ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ๕ ชิ้น คือ ซอ (โกร) จะเข้มอญ (จยาม) ขลุ่ย (อะโลด) เปิงมาง (ปุงตัง) และฉิ่ง (หะเตหรือคะเต) และเนื่องจากมีการประยุกต์ทำนองเพลงสมัยใหม่มาใช้ร้องจึงต้องเพิ่มซอด้วงทำทำนองอีก ๑ ชิ้น โดยปรับเสียงให้เข้ากับซอมอญ และยังเพิ่ม ฉาบเล็ก กรับ และกลองร้าว เป็นเครื่องประกอบจังหวะ

ทะแยมมอญสามารถแสดงได้ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล เนื้อหาของคำร้องจึงแล้วแต่งานที่แสดง ซึ่งแฝงไว้ด้วยคำสอนทางพระพุทธศาสนา และการสอนแนวทางประพฤติ ปฏิบัติตามขนบจารีตของสังคม ตลอดจนเพื่อสร้างความรื่นเริงบันเทิงใจ

ประวัติความเป็นมา :

๑. ประวัติความเป็นมาของชุมชน

การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญ บ้านบางกระดี่ แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครนั้น ไม่มีหลักฐานบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนอย่างการอพยพของชาวมอญในชุมชนอื่น ๆ แต่สันนิษฐานได้ว่าชาวมอญที่บ้านบางกระดี่ส่วนใหญ่ แพร่กระจายมาจากชุมชนมอญในจังหวัดสมุทรสาคร เพราะมีหลักฐานการตั้งชุมชนมาอย่างน้อยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้สร้างป้อมและชุดคลองสุนัขหอน และโปรดฯ ให้ยกครัวมอญ ในเจ้าพระยามหาโยธา ไปทำมาหากินที่จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๑ ซึ่งพื้นที่ของชุมชนมอญที่มหาชัยและคลองสุนัขหอนเป็นเขตแดนต่อเนื่องกันสามารถไปมาหาสู่กันได้โดยง่าย โดยอาศัยคลองสนามไชย (คลองบางกระดี่) เป็นเส้นทางสัญจรหลัก ประกอบกับชุมชนมอญดังกล่าวเป็นชุมชนมอญขนาดใหญ่ ต่อมาเมื่อเกิดความแออัดขาดแคลนที่ทำมาหากิน จึงมีการขยับขยายเพื่อจับจองที่ทำกินยังแหล่งใหม่ ที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์กว่า บางส่วนจึงอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บริเวณบ้านบางกระดี่ในปัจจุบัน

หลักฐานที่สามารถอธิบายความเป็นมา และความเก่าแก่ของชุมชนมอญบางกระดี่ได้คือสถาปัตยกรรม และสิ่งก่อสร้างภายในวัดบางกระดี่ ได้แก่ เจดีย์ พระพุทธรูป โดยจากการตรวจเทียบรูปแบบศิลปะ และยุคสมัย พบว่าได้รับอิทธิพลศิลปะจีนแบบราชานิยมสมัยรัชกาลที่ ๓ ถึงช่วงต้นรัชกาลที่ ๔ ทำให้สันนิษฐานว่ามีอายุในการตั้งชุมชนราว ๑๓๐ ปี นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อมโยงทางด้านสังคม และวัฒนธรรมที่มีความเหมือนกับชาวมอญที่จังหวัดสมุทรสาครหลายประการ เช่น ภาษา เครื่องแต่งกาย ผ้าสไบที่มีลวดลาย และรูปแบบเฉพาะตัว เสื่อกกสาน เป็นต้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญทางจังหวัดสมุทรสาคร

๒. ประวัติความเป็นมาของทะเลมอญ

“ทะเล” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายว่า “ชื่อเพลงไทยโบราณทำนองหนึ่งใช้บรรเลงด้วยปี่ ในการเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราคลองโยนก็เรียก” นอกจากนี้ ยังปรากฏในหนังสือประวัติและบทร้องเพลงไทยบางบท ซึ่งจัดพิมพ์โดยกรมศิลปากรด้วย คำว่า “ทะเลมอญ” สันนิษฐานว่าเพี้ยนมาจากภาษามอญว่า “แตเหยหฺโมน” โดยคำว่า “แตเหยหฺ” แปลว่า “ร้อง” และคำว่า “ทเหยหฺ” มีความหมายว่า “หม่นหรือโหม่น” แต่ในหมู่คนมอญจะมีคำเรียกศิลปะการแสดงนี้ว่า “แหมะแขวก ปัวแขวก ฮะมายแขวก หรือแขวกมอญ” ซึ่งหมายถึงมหรสพที่มีการขับร้องและดนตรี ในหมายรับสั่งงานฉลองพระแก้วมรกต (จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวง นรินทรเทวี และพระวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, ๒๕๒๖: ๑๕๕) ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของดนตรีมอญกับสังคมสยาม ซึ่งมีข้อความเกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีมอญ ๒ ประเภท ได้แก่ พิณพาทย์รามัญ และมโหรีมอญ โดยพิณพาทย์รามัญ คือ วงปี่พาทย์มอญ ซึ่งมีเครื่องดนตรี ประกอบด้วย เนหรือเป (ปี่มอญ) ปาดหรือปาด (ซอวง) เป็งมั่ง (เป็งมาง) ตะเปิ่น และเปิ่น หรือฮะเปิ่น (ตะโพนมอญ) ซึ่งทั้งหมดเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ภายหลังมีการนำระนาดเอก (มอญเรียกว่าปาดเช่นกัน) เหมือนของไทยเข้าไปประสมด้วย วงดนตรีชนิดนี้มอญเรียกว่า “วงปาดหรือวงปาด” นั่นเอง ส่วนเครื่องมโหรีมอญ ไม่มีการบันทึกว่ามีเครื่องดนตรีอะไรบ้าง

สำหรับการแสดง “ทะเลมอญ” ชาวบ้านบางกระดี่ เรียกวงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงว่า “โกรจยาม” ซึ่งหมายถึง เครื่องสาย คือ มีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลัก ได้แก่ โกร (ซอมอญ) และจยาม (จะเข้มอญ)อะโลด (ขลุ่ยมอญ) ปุงตัง (เป็งมาง) และหะเดหรือคะเด (ฉิ่ง) เสียงของดนตรีที่เล่นจะมีลักษณะทุ้มต่ำ เพลงมีลักษณะเป็นทำนองสั้น ๆ มีการซ้ำทำนองในขณะที่เนื้อร้องเปลี่ยนไป

การแสดงทะแยมอญที่ชุมชนบางกระดี มี ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบโบราณจะมีบทร้องที่เป็นภาษามอญโบราณ และคำบาลี นิยมเล่นทั้งในงานมงคลและอวมงคล และรูปแบบใหม่มีการประยุกต์เพลงสมัยใหม่ เข้าไปใช้ร้อง มีทั้งเนื้อร้องที่เป็นภาษามอญและภาษาไทย ปัจจุบันศิลปะการแสดง “ทะแยมอญ” นั้น เหลือเพียงคณะเดียว คือ “คณะหงส์ฟ้ารามัญ” ซึ่งเป็นคณะเดียวในประเทศไทย (ชุมชนมอญมีอยู่ใน ๓๗ จังหวัด) ที่ยังคงทำการแสดง ทั้งในชุมชน และรับแสดงในพื้นที่ชุมชนมอญอื่น ๆ ทั่วประเทศ

ลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม :

๑. ลักษณะในการแสดง

ทะแยมอญเป็นมหรสพที่แสดงได้ทั้งงานมงคลและอวมงคล เนื้อหาของคำร้องจะมีลักษณะเฉพาะของงานแต่ละประเภท เช่น งานศพ ก็จะร้องพรรณนาประวัติและความดีของผู้ตาย งานแต่งงานก็จะร้องพรรณนาประวัติของเจ้าสาวเจ้าสว อบรมสั่งสอนการใช้ชีวิตคู่ และสิ่งที่ควรปฏิบัติต่อกัน จบด้วยการอวยพรให้คู่บ่าวสาวมีความสุข ส่วนงานที่เกี่ยวกับเทศกาลพุทธศาสนาก็จะร้องพรรณนาถึงอานิสงส์ของการทำบุญ และพรรณนาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในงานเทศกาลประจำปี เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง นอกจากนี้ก็ยังเป็นการร้องเกี่ยวพาราสิกันของผู้แสดงฝ่ายชายและหญิง

๒. รูปแบบการร้อง บทร้อง

เดิมบทร้องนั้นจะร้องโต้ตอบกันด้วยปฏิภาณไหวพริบ มีทั้งที่เล่าเป็นเรื่องราว และการเกี่ยวพาราสิกัน ปัจจุบันผู้แสดงจะร้องด้วยการจำเนื้อร้องต่อ ๆ กันมา และใช้ร้องซ้ำ ๆ ต่างจากสมัยก่อนเมื่อทราบว่าจะต้องเล่นทะแยมอญในงานใด ผู้แสดงจะต้องถามเรื่องราวของงานนั้น กับเจ้าของเพื่อที่จะได้แต่งคำร้องพรรณนาความได้ถูกต้อง ถูกลักษณะงาน

การร้องรับโต้ตอบกันเป็นคู่ระหว่างชายหญิง ถ้านักร้องคู่ได้ร้องจบตอน หรือต้องการลงจบเพื่อให้คู่อื่นได้ประกอกรมกันบ้างก็จะแทรกบทร้องสั้น ๆ ที่มีจังหวะกระชับเร้าใจเรียกว่า “สร้อยหรือดอก” เพื่อเป็นการบอกให้คนดนตรีทราบว่าจะจบลง หรือเปลี่ยนทำนอง และเป็นการบอกให้คนร้องคู่ต่อไปได้เตรียมตัว บทร้องที่เรียกว่าสร้อยหรือดอกนี้มีทั้งทำนองและเนื้อร้องที่เป็นภาษาไทยและภาษามอญ นอกจากบทร้องที่เรียกว่าสร้อยหรือดอกแล้ว ยังมีการนำเพลงลูกทุ่งที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายหรือที่กำลังติดตลาดผู้ฟังมาประยุกต์ด้วยการแต่งคำร้องเป็นภาษามอญ หรือภาษามอญปนไทยด้วย

การร้องทะแยมอญเป็นลักษณะการร้องไปพร้อม ๆ กับดนตรี โดยมีทำนองดนตรีจากเครื่องโกรจยามเป็นพื้น ส่วนการร้องจะถูกสอดแทรกเป็นระยะ ในขณะที่ทำนองดำเนินไปเรื่อย ๆ โดยเสียงร้องกับดนตรีอยู่ในบันไดเสียงเดียวกัน และเสียงตกเดียวกัน ลักษณะการบรรเลงขับร้องแบบนี้เป็นลักษณะเช่นเดียวกับการขับซอทางภาคเหนือ การร้องโนมโหรีเขมร และมโหรีโบราณของไทย

๓. เนื้อหาสาระของการแสดง

คำร้องที่แต่งขึ้นเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณี ศาสนา การดำรงชีวิต เช่น การกล่าวถึงอานิสงส์ของงานบุญต่าง ๆ ในประเพณี ๑๒ เดือน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเคร่งครัดในการนับถือศาสนา วิถีชีวิตของชาวมอญในแง่ของการยึดมั่นในศาสนา นอกจากนี้ทะแยมอญยังมีลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้านโดยทั่วไป

๔. เครื่องดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นระบำมอญ ตั้งแต่เดิมนั้นมีเพียง ๕ ชิ้น ที่เรียกว่า “โกรจยาม” ได้แก่

- ๔.๑ จยาม (จะเข้มอญ)
- ๔.๒ โกร (ซอมมอญ)
- ๔.๓ อะโลด (ขลุ่ยมอญ)
- ๔.๔ ปุงตัง (กลองลักษณะคล้ายเปิงมาง)
- ๔.๕ หะเตหรือคะเต (ฉิ่ง)

ปัจจุบันมีการนำซอด้วง ฉาบเล็ก กลองร่ำวง และกรับ เข้าไปร่วมผสมด้วย เนื่องจากการนำเพลงสมัยใหม่ประยุกต์เข้าไปใช้ร้อง จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องดนตรีดังกล่าวเข้าไปช่วยเสริม ให้ทำนองและจังหวะเร้าใจยิ่งขึ้น จนกลายเป็นที่ยอมรับในหมู่คนฟังทั่วไป

๕. รูปแบบการแสดง แบ่งเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้

๕.๑ การแสดงแบบโบราณ ในสมัยโบราณการแสดงระบำมอญจะดำเนินไปตามขั้นตอน มีการกำหนดเล่นเพลงไว้ตามลำดับ ทั้งผู้ชมและนักดนตรีเมื่อได้ยินทำนองเพลงต่างก็รู้ได้ทันทีว่าการร้องเพลง ระบำมอญได้ดำเนินไปถึงช่วงเวลาใด ทำนองดนตรีที่ใช้ในการเล่นระบำมอญแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นทำนองมอญดั้งเดิมที่มีชื่อเรียกเป็นภาษามอญ ซึ่งใช้บรรเลงเพลงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ได้แก่ เจกมัว โปดเซ หะแกงัว ซากกราย เดิมเงิน ปล่อยจาว อะหล่นเซีย ลักษณะที่สองเป็นเพลงที่มีทำนองและชื่อเรียกตรงกับเพลงไทย แต่ทำนองบางตอนแตกต่างออกไปจากของไทย เช่น แซกมอญ สีนวน จินแส เป็นต้น ซึ่งใช้สำหรับบรรเลงเริ่มแรกก่อนการแสดงระบำมอญ ทำนองเพลงมอญแท้ ๆ ที่เล่นกันแต่ดั้งเดิมแต่ละเพลงมีชื่อเรียกต่างกัน และใช้เล่นในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้ เจกมัว และโปดเซ เป็นเพลงที่ชายหญิงร้องโต้ตอบกัน เพลงนี้จะร้องตอนหัวค่ำ ครั้นพอตึกก็จะเปลี่ยนเป็นร้องเพลงซากกราย (กวางเดิน) ซึ่งลักษณะของจังหวะจะกระชับสนุกสนาน สมควรแก่เวลาแล้วก็จะเปลี่ยนเพลง อะหล่นเซีย (ถึงคราวต้องกระซิບ) และเมื่อถึงเวลาที่เที่ยงคืนก็จะร้องเพลงหะแกงัว (เที่ยงคืน) จากนั้นจะเป็นเพลงเดิมเงิน (ช่างก้าว) อันเป็นเพลงทำนองเซื่องช้าและต่อด้วยเพลงปล่อยจาว (หนุ่มจากหรือหนุ่มกลับ) ซึ่งเป็นเพลงสุดท้ายก่อนจะเลิกจากกัน

๕.๒ การแสดงแบบใหม่ หลังจากทีคณะมอญมาถึงสถานที่แสดงนักดนตรีก็จะวางเครื่องดนตรีทุกชิ้นอย่างเป็นระเบียบ โดยมีได้กำหนดตำแหน่งที่แน่นอนของการวางเครื่องดนตรี แต่จากการสังเกต พบว่า โกรจยาม อะโลด นั้นจะวางอยู่ด้านหน้า ส่วนปุงตัง หะเต และเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ จะอยู่ด้านหลัง นอกจากเครื่องดนตรีของวงโกรจยาม ๕ ชิ้นแล้ว ยังมีซอด้วง กลองร่ำวง ฉาบเล็ก และกรับเพิ่มเข้าไปอีก ซึ่งจะใช้บรรเลงเฉพาะช่วงที่เป็นทำนองเพลง

ต่อจากนั้นผู้อาวุโสในคณะก็จะทำพิธีบูชาครู หลังจากเสร็จสิ้นพิธีบูชาครูแล้ว นักดนตรีก็จะบรรเลงเพลงประมาณ ๒ - ๓ เพลง เพื่อเป็นการเรียกผู้ชม และเป็นการสำรวจเสียงของเครื่องดนตรีภาษามอญ เรียกว่า “หญัดกู่อะจา” (ไหว้ครู) ซึ่งคล้ายกับการไหว้โรงดนตรีไทย สำหรับเพลงที่ใช้บรรเลงเบื้องต้นก่อน การแสดงนี้ได้แก่ เพลงแซกมอญ จินแส ลมพัดชายเขา และสินวน (เพลงเหล่านี้ไม่มีชื่อเรียกเป็นภาษามอญ) ส่วนการบรรเลงจะสั้นหรือยาวเพียงใดอยู่กับความเหมาะสมของเวลา พอเข้าการแสดงก็บรรเลงอยู่ทำนองเดียว แต่จะมีการทอดลงแล้วขึ้นใหม่ในช่วงที่ผู้หญิงจะร้องแก้ ทำแบบนี้ ๔ ครั้ง เรียกว่าเป็น ๑ เพลง

เมื่อดนตรีบรรเลงจบประกอบกับมีผู้ชมมากพอสมควร แล้วก็จะเริ่มบรรเลง โดยแห่แหวกนิตระหะห์ และแห่แหวกนิตเปรา (นักร้องฝ่ายชายและฝ่ายหญิง) จะร้องเพลงทักทายผู้ชมด้วยเพลงประจำคณะว่า “กะ

กลาง กลาง กลาง” และ “เกลิงละเหวย เกลิงละวา” จบแล้ว แววกนิเตราะห์ จึงร้องบทไหว้ครูด้วยภาษามอญ ซึ่งยึดถือเป็นธรรมเนียมก่อนเริ่มแสดงจากนั้นจึงเป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายหญิง โดยเนื้อหาบรรยายเกี่ยวกับงานแสดงหรือร้องเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอานิสงส์ของการทำบุญต่าง ๆ เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ นิทานธรรมสอนใจ ซึ่งจะจับตอนที่ผู้แสดงเพียงพอกับตัวละครที่จะร้องตะโกนโต้ตอบกันได้ และท้ายสุดเป็นการร้องเกี่ยวพาราสักกันของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตามแบบฉบับของทะเลยมมอญ และเมื่อการเล่นหรือการแสดงทะเลยมมอญนั้นได้เวลาพอสมควรแล้วหรือประมาณ ๓ - ๔ ชั่วโมงก็จะร้องเพลงลา ที่มีทั้งภาษามอญและภาษามอญปนไทย แล้วจบการเล่นหรือการแสดงนั้นด้วยเพลงสรรเสริญพระบารมี

๖. บทร้อง บทร้องทะเลยมมอญมีลักษณะของสัมผัสวรรคตอนคล้ายกลอนไทย มีตั้งแต่ ๒ คำ จนถึง ๑๐ คำ สิ่งที่เคร่งครัดคือ สัมผัสนอกและสัมผัสใน ลักษณะของบทร้องทะเลยมมอญจะใช้คำประพันธ์ที่เรียกว่า “เวียะเกณ” หรือกลอน ๔ โดยปกติจะมี ๔ บรรทัดซึ่งรวมเรียกว่า ๑ คำกลอน ในการร้องพรรณนาความนักร้องฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงจะร้องไปเรื่อย ๆ โดยใช้ทำนองเจ๊กมัว และโปดเซ ส่วนบทที่เป็นกระทุ้งอีกฝ่ายหนึ่งจะร้องโต้ตอบหรือแก้กระทุ้งเรียกว่า “ฮะอาว” สัมผัสในเชิงฉันทลักษณ์ของคำกลอนในบทร้องทะเลยมมอญ มีความจำเป็นที่จะต้องร้องให้ได้จังหวะและได้ความหมายตามที่ต้องการ จึงต้องมีการรวบคำบ้าง เพิ่มคำบ้าง ในบางครั้งจึงต้องมีการเลียงสัมผัส หรือมีการเว้นสัมผัสบางบท ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติของบทกลอนที่เกิดจากปฏิภาณกวี

๗. การแต่งกายของนักแสดง

๗.๑ ผู้แสดงฝ่ายชาย ผู้แสดงฝ่ายชายจะสวมเสื้อลายดอกไม้ คอพวงมาลัยแขนสั้น มีผ้าคล้องไหล่ ที่เรียกว่า “หะเหริมโตะ” วิธีคล้องผ้านั้นจะต้องให้ชายผ้าทั้งสองข้างไหลไปด้านหลัง ซึ่งมักจะใช้สีที่ดูฉลาด เพื่อให้ดูเด่นตัดกับสีของเสื้อ และนุ่งโสร่งที่เป็นผ้าพื้นหลากหลาย มีวิธีการนุ่งที่เรียกว่า “ลอยชาย” เป็นลักษณะการนุ่งผ้าแบบจีบหน้านางของไทย การนุ่งโสร่งนี้จะต้องนุ่งทับเสื้อมีเข็มขัดคาด ส่วนการแต่งหน้านิยมใช้แป้งแต่งแต้มเป็นลวดลายพองาม ส่วนหูกัดด้วยดอกไม้ปลอมที่ทำจากพลาสติกมีพู่ห้อยตุ้งติ้ง เรียกว่า “กาวแหมะแกว” ซึ่งจะทัดไว้ด้านซ้ายหรือขวาก็ได้ตามแต่สะดวก

๗.๒ ผู้แสดงฝ่ายหญิง เครื่องแต่งกายของฝ่ายหญิงจะประกอบด้วยผ้านุ่ง เสื้อ ผ้าพาดไหล่ หรือคล้องคอ ทรงผม แต่เดิมนั้นจะเกล้ามวย และประดับด้วยเครื่องประดับที่เรียกว่า “แหมะแกวปาวซก” อันเป็นเอกลักษณ์ของหญิงชาวมอญ แต่ปัจจุบันผู้แสดงรุ่นใหม่นิยมทำทรงผมพร้อมทั้งเครื่องประดับตามสมัยนิยม เสื้อ เป็นลักษณะเขี้ยวปรัดเคว ปลอยชายเสื้อไว้ด้านนอก ส่วนรายละเอียดของแบบเสื้อนั้นนิยมแต่งตามสมัยนิยม ที่สำคัญคือจะต้องมีผ้าพาดไหล่ “หะเหริมโตะ” การใช้ผ้าหะเหริมโตะนี้มี ๓ แบบ คือ แบบที่ ๑ ใช้คล้องคอห้อยชายผ้าไว้ด้านหน้าทั้งสองด้าน แบบที่ ๒ ซะพายเฉียงรอบตัว แบบสไบเฉียง และแบบที่ ๓ ใช้พาดไหล่ด้านเดียว ส่วนสีของผ้านุ่งใช้ไก่อหลากหลายสี นิยมใช้สีดูฉลาดสวยงาม ผ้านุ่ง จะยาวถึงข้อเท้า เป็นผ้าพื้นมีลายก็ได้ วิธีการนุ่งนั้นจะนุ่งแบบป้ายด้านข้างส่วนจะป้ายทับด้านไหนก็สุดแต่ผู้แสดง

คุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ :

๑. คุณค่าด้านเนื้อหาของการแสดง เนื้อหาสาระของการแสดงทะเลยมมอญแฝงไว้ด้วยคำสอนทางพระพุทธศาสนา และการสอนแนวทางประพฤติปฏิบัติตามขนบจารีตของสังคม ตลอดจนรับใช้สังคมในด้านการสร้างความรื่นเริงบันเทิงใจ จึงถือว่าเป็นบทบาทต่อชุมชนในการทำหน้าที่ให้ความบันเทิงและขัดเกลาทาง

สังคม เป็นสื่อสำคัญในการรณรงค์ปลูกฝัง สร้างความรู้ เจตคติ ตลอดจนค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่ประชาชน ในท้องถิ่นตลอดมา

๒. คุณค่าด้านศิลปะการแสดง ทะแยมอญ เป็นศิลปะการแสดงที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาหลาย ๆ ด้านของคนสมัยก่อน เช่น การประพันธ์บทร้องที่ต้องใช้ภาษาที่สละสลวย คล้องจอง สื่อความหมายที่เกิด ประโยชน์ และความบันเทิงไปในเวลาเดียวกัน รวมไปถึงการใช้ปฏิภาณไหวพริบในการร้องสด การเลือกใช้ และการเล่นดนตรีประกอบ เป็นต้น

๓. คุณค่าด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวมอญ ทะแยมอญมีส่วนสำคัญในการสืบทอดและอนุรักษ์ วัฒนธรรมอันโดดเด่นของชาวมอญ เนื่องจากได้สะท้อนบริบททางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ทั้งในเรื่อง ภาษา การแต่งกาย คติ ความเชื่อ และค่านิยม ที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่ชัดเจน และสร้างความรู้สึกร่วม เป็น หนึ่งเดียวกันของกลุ่มชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง :

ชโลมใจ กลั่นรอด. (๒๕๔๑). *ทะแยมอญ : วัฒนธรรมการดนตรีของชาวมอญชุมชนวัดบางกระดี*. [วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล].

ดุสิตธร งามยิ่ง. (๒๕๕๙). *รำมอญ: ประเพณีทรงคุณค่าจังหวัดปทุมธานี. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ๘(๒), ๓๑-๔๑.*

เมธี พันธุ์วราทร. (๒๕๖๑, ๑๖ สิงหาคม). *ทะแยมอญ อำเภอบางกระดี*. [http://ich.culture.go.th
/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance/344-----m-s](http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance/344-----m-s)

สาวิตรี ตลับแป้น.(๒๕๖๑, ๔ กันยายน). *มรดกวัฒนธรรมของชาวมอญ บางกระดี*.
[http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/review_inside_
ByMember_Detail.php?id=&CID=29240](http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/review_inside_ByMember_Detail.php?id=&CID=29240)

องค์ บรรจุน. (๒๕๖๑, ๔ กันยายน). *ชุมชนมอญในประเทศไทย - มอญบางกระดี*.
<http://www.openbase.in.th/node/9806>